

9.

Bölüm

FİLYASYON NEDİR?

Bahadır YAZICIOĞLU¹

1. Filyasyon nedir?
2. Filyasyon hangi aşamalardan oluşmaktadır?
3. Filyasyon uygulamalarının etkin olması için nelere dikkat edilmelidir?
4. COVID-19’ da filyasyon uygulamaları nasıl yapılmaktadır?

GİRİŞ

Enfeksiyon hastalıklarının yaygınlığının tanımlanmasında yayılım bölgesinin büyüklüğüne göre terimler tanımlanmıştır. Belirli bir bölgede ve tahmin edilebilir seviyede istikrarlı vaka sayısı artışı olmasına “endemi” denir. Beklenmeyen bir bölgede endemi olması veya bir endemi bölgesinde beklenenden daha fazla vaka olması durumu “salgın” olarak adlandırılır. Salgın çok geniş bir coğrafi alana yayıldığında ise bu duruma “epidemi” adı verilir. Enfeksiyonun küresel hale gelmesine de “pandemi” denir (1).

Enfeksiyon hastalıkları ile mücadelede, özellikle bulaş yollarının belirlenmesi, enfekte bireyin neden olduğu ikincil enfeksiyon sayısı gibi epidemiyolojik ayrıntıların bilinmesi çok önemlidir (2).

Normal günlük yaşantıda, bir aylık zaman diliminde toplumdaki bireylerin yaklaşık %75’inin sağlık ile ilgili bir problem yaşadığı bilinmektedir ancak bu kişilerin büyük çoğunluğunun bir şekilde bu problemle kendi başına başa çıktığı görülmüştür. Sağlık ile ilgili problem yaşayanların yaklaşık %25’i tedavi veya da-

¹ Uzm. Dr. Bahadır YAZICIOĞLU, Samsun Eğitim ve Araştırma Hastanesi Aile Hekimliği Bölümü, bahadiryazicioglu@gmail.com

nın azaltılmasını amaçlamıştır ve hastalık vaka eğrisinin düzleştirilmesinde etkili olmuştur. Ayrıca COVID-19 pozitif vakalar, semptom göstermese bile bulaştırıcı olabilmektedir. Temaslı takibi bu noktada çok önem kazanmaktadır. Temaslı izlemi sağlık çalışanları tarafından yüz yüze görüşme ile yapılır. Bu görüşmede geçen birkaç gün içinde kimlerle hangi şartlarda (açık hava-kapalı mekan, kişisel koruyucu ekipman kullanımı, görüşme süresi) görüşüldüğünü sorgular ve kişiler için bir risk skorlaması yapar (33).

COVID-19 temaslı takibi sürecinde de genel olarak COVID ile mücadele eden tüm ülkelerde yüksek riskli kişiler taranmıştır, yüksek riskli olmayan temaslılar ise 14 gün ev izolasyonuna alınmış ve bu süreçte semptom takibi yapılmıştır. Yüksek riskli olmayan bireylerden sadece semptom gösterenler taranmıştır. Fil-yasyon açısından yüksek risk grubu tanımlaması ise COVID-19 testi pozitif bir bireyle aynı evde yaşamak ve sağlık çalışanı olmak olarak tanımlanmıştır (34).

COVID-19 pandemisi, özellikle yeni ortaya çıkan enfeksiyon hastalıklarında enfeksiyon ajanını, bulaşma yollarını hızlıca tespit edip özelliklerini tanımlamayı ve temaslı taraması yapılmasını otomatik hale getirmenin ne kadar önemli olduğunu göstermiştir. Geriye dönük temas takibi, semptom göstermemiş enfekte bireylerin yakalanmasını sağlar. Çin, Singapur ve İsrail gibi temas taramasına aceleyle girişen bazı ülkeler özellikle bu dönemde kişisel verilerin gizliliğine çok dikkat etmemişlerdir (35).

KAYNAKLAR

1. Morens DM, Folkers GK, Fauci AS. What is a pandemic? *Journal of Infectious Diseases*. 2009;200(7):1018–21.
2. Drosten C. What transmission trees reveal about Ebola. *The Lancet Infectious Diseases*. 2015;15(3):258–9.
3. Krist AH, DeVoe JE, Cheng A, et al. Redesigning primary care to address the COVID1-9 pandemic in the midst of the pandemic. *Annals of Family Medicine*. 2020;18(4):349–54.
4. Mash B. Primary care management of the coronavirus (COVID-19). *South African Family Practice*. 2020;62(1):1–4.
5. Bloom DE, Cadarette D. Infectious disease threats in the twenty-first century: Strengthening the global response. *Frontiers in Immunology*. 2019;10(MAR):1–12.
6. Klinkenberg D, Fraser C, Heesterbeek H. The effectiveness of contact tracing in emerging epidemics. *PLoS ONE*. 2006;1(1):1–7.
7. Canova V, Lederer Schläpfer H, et al. Transmission risk of SARS-CoV-2 to healthcare workers -observational results of a primary care hospital contact tracing. *Swiss medical weekly*. 2020;150(w20257):1–5.
8. Armbruster B, Brandeau ML. Contact tracing to control infectious disease: When enough is enough. *Health Care Management Science*. 2007;10(4):341–55.
9. Ellidokuz H, Aksakoğlu G. Enfeksiyon Hastalıklarına Epidemiyolojik Bakış. *Sürekli*

- Tıp Eğitimi Dergisi*. 2002;11(4):291–4.
10. House T, Keeling MJ. The impact of contact tracing in clustered populations. *PLoS Computational Biology*. 2010;6(3):1–9.
 11. Kiss IZ, Green DM, Kao RR. Disease contact tracing in random and clustered networks. *Proceedings of the Royal Society B: Biological Sciences*. 2005;272(1570):1407–14.
 12. Kiss IZ, Green DM, Kao RR. Infectious disease control using contact tracing in random and scale-free networks. *Journal of the Royal Society Interface*. 2006;3(6):55–62.
 13. Eames KTD, Keeling MJ. Contact tracing and disease control. *Proceedings of the Royal Society B: Biological Sciences*. 2003;270(1533):2565–71.
 14. Keeling MJ, Hollingsworth TD, Read JM. Efficacy of contact tracing for the containment of the 2019 novel coronavirus (COVID-19). *Journal of Epidemiology and Community Health*. 2020;
 15. Jonker M, de Bekker-Grob E, Veldwijk J, et al. COVID-19 Contact Tracing Apps: Predicted Uptake in the Netherlands Based on a Discrete Choice Experiment. *JMIR mHealth and uHealth*. 2020;8(10 (e20741)):1–14.
 16. T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü COVID-19 (SARS-CoV-2 Enfeksiyonu) Temaslı Takibi, Salgın Yönetimi, Evde Hasta İzlemi ve Filyasyon Rehberi. 14 Eylül 2020.
 17. Dar AB, Lone AH, Zahoor S, et al. Applicability of mobile contact tracing in fighting pandemic (COVID-19): Issues, challenges and solutions. *Computer Science Review. Elsevier Inc.*; 2020;38:1–14.
 18. Braithwaite I, Callender T, Bullock M, et al. Automated and partly automated contact tracing: a systematic review to inform the control of COVID-19. *The Lancet Digital Health*. 2020;2(11):e607–21.
 19. Anglemeyer A, Moore TH, Parker L, et al. Digital contact tracing technologies in epidemics: A rapid review. *Cochrane Database of Systematic Reviews*. 2020;8(1–44):1028.
 20. Rizzuto D, Melis RJF, Angleman S, et al. Effect of Chronic Diseases and Multimorbidity on Survival and Functioning in Elderly Adults. *Journal of the American Geriatrics Society*. 2017;65(5):1056–60.
 21. Rothan HA, Byrareddy SN. The epidemiology and pathogenesis of coronavirus disease (COVID-19) outbreak. *Journal of Autoimmunity*. 2020;109(February):102433.
 22. Jin Y, Yang H, Ji W, et al. Virology, epidemiology, pathogenesis, and control of COVID-19. *Viruses*. 2020;12(4):1–17.
 23. Sun J, He WT, Wang L, et al. COVID-19: Epidemiology, Evolution, and Cross-Disciplinary Perspectives. *Trends in Molecular Medicine*. 2020;26(5):483–95.
 24. Cheng HY, Jian SW, Liu DP, et al. Contact Tracing Assessment of COVID-19 Transmission Dynamics in Taiwan and Risk at Different Exposure Periods before and after Symptom Onset. *JAMA Internal Medicine*. 2020;180(9):1156–63.
 25. Huang L, Zhang X, Zhang X, et al. Rapid asymptomatic transmission of COVID-19 during the incubation period demonstrating strong infectivity in a cluster of youngsters aged 16–23 years outside Wuhan and characteristics of young patients with COVID-19: A prospective contact-tracing study. *Journal of Infection*. 2020;80(6):e1–13.
 26. MacIntyre CR. Case isolation, contact tracing, and physical distancing are pillars of COVID-19 pandemic control, not optional choices. *The Lancet Infectious Diseases*. 2020;20(10):1105–6.
 27. Kwok KO, Tang A, Wei VWI, et al. Epidemic Models of Contact Tracing: Systematic Review of Transmission Studies of Severe Acute Respiratory Syndrome and Middle East Respiratory Syndrome. *Computational and Structural Biotechnology Journal. El-*

sevier B.V.; 2019;17:186–94.

28. Ferretti L, Wymant C, Kendall M, et al. Quantifying SARS-CoV-2 transmission suggests epidemic control with digital contact tracing. *Science*. 2020;368(6491):1–8.
29. Aleta A, Martín-Corral D, Pastore y Piontti A, et al. Modelling the impact of testing, contact tracing and household quarantine on second waves of COVID-19. *Nature Human Behaviour*. Springer US; 2020;4(9):964–71.
30. Kretzschmar ME, Rozhnova G, Bootsma MCJ, et al. Impact of delays on effectiveness of contact tracing strategies for COVID-19: a modelling study. *The Lancet Public Health*. 2020;5(8):e452–9.
31. Hellewell J, Abbott S, Gimma A, et al. Feasibility of controlling COVID-19 outbreaks by isolation of cases and contacts. *The Lancet Global Health*. 2020;8(4):e488–96.
32. Abeler J, Bäcker M, Buermeyer U, et al. COVID-19 contact tracing and data protection can go together. *JMIR mHealth and uHealth*. 2020;8(4):1–5.
33. Ahmed N, Michelin RA, Xue W, et al. A Survey of COVID-19 Contact Tracing Apps. *IEEE Access*. 2020;8:134577–601.
34. Park YJ, Choe YJ, Park O, et al. Contact Tracing during Coronavirus Disease Outbreak, South Korea, 2020. *Emerging Infectious Diseases*. 2020;26(10):2465–8.
35. Reichert L, Brack S, Scheuermann B. Privacy-Preserving Contact Tracing: current solutions and open questions. *IACR Cryptol ePrint Arch*. 2020;375–6.